

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2005-05-03
meddelad i Vänersborg

Mål nr M 3836-04

SÖKANDE

Kammarkollegiet
Box 2218
103 15 Stockholm

Ombud: Advokatfiskalen Gunnar Edenman, samma adress

TILLSTÅNDSHAVARE

Fortum Generation AB, 556006-8230
115 77 Stockholm

Ombud: Advokaten Owe Björk, Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7593
103 92 Stockholm

SAKEN

Ansökan om omprövning av Gullspångs kraftverk och Skagerns reglering för Gullspångsälven, Gullspångs, Kristinehamns och Laxå kommuner i Västra Götalands, Värmlands respektive Örebro län

Nbo: 138:3 x: 654174 y: 140266

DOMSLUT

1. Med ändring av vad Vänersborgs tingsrätt, Vattendomstolen, föreskrivit i sin dom den 11 oktober 1993, DVA 72 i punkt 1 i domslutet om höjden på krönet till tröskeln (divergeringsdammen) till sidokanalens inlopp från Gullspångsälven föreskriver miljödomstolen att tröskeln på divergeringsdammen skall höjas till nivån +46,28 m i angivet höjdsystem (RH 00) samt att dammens utförande skall ändras på statens bekostnad i enlighet med vad som anges i aktbil. 9 med tillhörande ritningar K1 och K2.
2. Tillståndshavaren skall underhålla och för framtiden vidmakthålla en av Gullspångs kommun anlagd laxtrappa i åfåran.
3. Tillståndshavaren skall på statens bekostnad utföra biotopåtgärder i Årårsforsarna i huvudsaklig överensstämmelse med angivna förslag i kompletteringen till ansökan (aktbil. 10).

Dok.Id 6391

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-270 200	0521-270 230	måndag – fredag 09:00-12:00 13:00-15:00
		E-post: miljodomstolen.vanersborg@dom.se		

4. Arbetstiden fastställs till fem (5) år från det att domen vunnit laga kraft.
5. Anspråk i anledning av oförutsedd skada får framställas inom tio (10) år från arbetstidens utgång.
6. Tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.
7. Miljödomstolen fastställer slutliga tappningsföreskrifter och kontrollbestämmelser i enlighet med Kammarkollegiets yrkade och av Fortum Generation AB medgivna ändringar av domen 1993-11-10 vilket innebär att föreskrifterna och bestämmelserna i fortsättningen har följande lydelse.

A. Tappningsföreskrifter

1. Till det ombyggda kraftverket får avledas vatten intill 230 m³/s.
2. Tillståndshavaren skall anpassa befintliga luckor i kraftverksdammen så att det, vid vattennivån +68,50 m i Skagern och endast minimitappning, till älvfåran, omedelbart nedströms utskovsdammen avbördas en vattenföring av 3 m³/s. Vid lägre eller högre vattenstånd i Skagern får vattenmängden minska respektive öka i den grad som minskad respektive ökad avbördning genom luckan medför. Minimivattenföringen får också minskas i den mån som föranleds av vattenståndssänkning vid utskovsdammen till följd av kraftverksdriften.
3. Vattenframrinningen i Gullspångsälven i höjd med sidokanalen får aldrig understiga 9 m³/s med undantag enligt punkt 2 ovan för minskningar som föranleds av lägre vattenstånd än +68,50 m i Skagern och vattenståndssänkning vid utskovsdammen till följd av kraftverksdrift. Erforderlig tappning, utöver tappningen enligt punkt 2 ovan, skall tills vidare ske antingen genom kraftverket eller genom en eller flera luckor i regleringsdammen.
4. Tillståndshavaren skall, efter Fiskeriverkets bestämmande, öka minimitappningen enligt punkt 2 med 2 m³/s under totalt upp till 20 dygn (eller sammanlagt upp till 480 timmar) under perioden den 1 augusti till den 30 november.
5. Igångsättning och avställning av kraftverket skall ske successivt inom någon timmes tid utom vid driftstörningar på elnätet då kraftverket får snabbstartas och snabbregleras.

6. Under perioden den 20 april – den 19 augusti får korttidsreglering ej bedrivs vid kraftverket. Tappningsändring får då endast ske en gång i veckan under normala tillrinningsförhållanden, dock med det avsteg som kan behöva göras vid driftstörningar på nätet.
7. I övrigt får tappningen fritt varieras genom kraftverket.

B. Kontrollbestämmelser

1. SMHI skall kontrollera dels att rörturbinen framläpper minst 6 m³/s, dels att vattennivån +46,28 m i Gullspångsälven i höjd med sidokanalen motsvarar en vattenföring där av minst 9 m³/s vid vattennivån +68,50 m i Skagern och endast minimitappningen, dels ock hur vattenföringen fördelar sig mellan älvfåran och sidokanalen vid full drift av kraftverket. En av tillståndshavaren upprättad redovisning av SMHI:s kontroll enligt denna punkt skall hållas tillgänglig i kraftverket för den som vill ta del av densamma.
 2. Tillståndshavaren skall för kontroll av tappning av minimivattenföringen genom kraftverket i samråd med SMHI vidta erforderliga åtgärder. För tappning av minimivattenföringen genom regleringsdammen skall tillståndshavaren i samråd med SMHI låta upprätta tabell över erforderlig lucköppning för erhållande av fastställd minimivattenföring vid olika vattenstånd vid regleringsdammen. Samråden skall även omfatta punkterna 2 och 3 i tappningsföreskrifterna.
 3. SMHI förordnas att på tillståndshavarens bekostnad utföra kontrollen enligt punkt 1 ovan samt att i övrigt fortlöpande utöva den kontrollverksamhet av kraftverkets drift som institutet finner påkallat.
 4. Tvist mellan tillståndshavaren och SMHI i frågorna om kontrollbestämmelser får av tillståndshavaren hänskjutas till miljödomstolen avgörande. Intill dess att domstolen prövat tvistig fråga skall av SMHI lämnad föreskrift lända till efterrättelse.
-

BAKGRUND OCH GEOGRAFISK ORIENTERING

Gullspångsälven (i äldre tider benämnd Amn) avvattnar sjön Skagern till Vänern. Genom Kungl. Maj:ts resolution 1907-11-15 lämnades tillstånd att uppföra en dammbyggnad strax nedströms Skagern utlopp i Gullspångsälven. I anslutning till dammen anlades åren 1906 - 1908 Gullspångs kraftverk som utnyttjar fallhöjden mellan Skagern och Gullspångsfallets fot.

Hova tingslags häradsrätt lämnade 1909-10-21 tillstånd att dämna upp vattnet i Skagern till höjden + 21,97 m i ett lokalt höjdsystem. I Västerbygdens vattendomstols dom 1926-03-01, som fastställdes av Högsta Domstolen, medgavs bl.a. att dämningensgränsen höjdes till + 22,50 m (+69,39 m i RH 00 domstolens anmärkning) i ett lokalt höjdsystem. I vattendomstolens dom 1934-03-23, vilken fastställdes av Högsta Domstolen, medgavs rätt att under viss del av året tillämpa en sänkingsgräns om + 19,50 m (+66,39 m i RH 00 domstolens anmärkning) i ett lokalt höjdsystem.

Dåvarande Västerbygdens vattendomstol har i dom 1969-07-11 (mål A 86/65) lämnat tillstånd till ombyggnad av kraftverket. Genom domen lämnades bl.a. tillstånd att utföra en ca 1,5 km lång sidokanal med damm, den s.k. divergeringsdammen, från Gullspångsälven till Kolstrandsviken i Vänern, se karta, bilaga 1 till ansökan. Genom domen 1993-11-10 fick kraftverksägaren tillstånd att höja tröskeln på divergeringsdammen till nivån + 46,20 m och slutliga tappningsföreskrifter och kontrollbestämmelser fastställdes.

YRKANDEN

Kammarkollegiet påkallar omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken (MB) av kraftverksföretaget, varvid kollegiet *slutligen* yrkar förpliktande för tillståndshavaren

A. att underhålla och för framtiden vidmakthålla en av Gullspångs kommun anlagd laxtrappa i åfåran

- B. att anpassa befintliga luckor i kraftverksdammen så att det i åfåran omedelbart nedströms dammen ger en vattenföring om $3 \text{ m}^3/\text{s}$ vid vattennivån + 68,50 m i Skagern
- C. att släppa $3 \text{ m}^3/\text{s}$ i åfåran vid vattennivån + 68,50 m i Skagern
- D. att, med ändring av första meningen i p. 2 i tappningsföreskrifterna på s. 2 i dom 1993-11-10 (A 86/1965:6), tillse att vattenframrinningen i Gullspångsälven i höjd med sidokanalen aldrig understiger $9 \text{ m}^3/\text{s}$ vid vattennivån + 68,50 m i Skagern
- E. att, efter Fiskeriverkets bestämmande, öka minimitappningen i åfåran med $2 \text{ m}^3/\text{s}$ under totalt 20 dygn under perioden 1.9 - 30.11
- F. att, med ändring av p. 4 i tappningsföreskrifterna på s. 2 i dom 1993-11-10 (A 86/1965:6), ej bedriva korttidsreglering under perioden 20.4 - 19.8, då tappningsändringar endast får ske en gång i veckan under normala tillrinningsförhållanden.
- G. att på statens bekostnad bygga om divergeringsdammen i huvudsaklig överensstämmelse med ingivet förslag
- H. att på statens bekostnad utföra biotopåtgärder i Åråsforsarna i huvudsaklig överensstämmelse med nedan angivet förslag

Kollegiet yrkar att byggnadstiden skall bestämmas till fem år.

Det yrkas vidare att tiden för anmälan om oförutsedd skada fastställs till tio år.

Slutligen yrkas verkställighetstillstånd enligt 22 kap. 28 § MB.

Höjdsystem

Alla höjdangivelser uttrycks i höjdsystem RH 00 om inte annat anges i texten.

Definitioner

Med *åfåran* avses i kollegiets ansökan det avsnitt av Gullspångsälven som torrlagts genom tillkomsten av Gullspångs kraftverk d.v.s. sträckan mellan kraftverksdammen och kraftstationsavloppets mynning i älven.

Med *Gullspångsälven* avses den del av älven som ligger mellan kraftstationsavloppets mynning i älven och älvens mynning i Vänern vid Årås.

Med *sidokanalen* avses den grävda kanal i nedre delen av Gullspångsälven varigenom del av älvens vatten kan ledas ut till Kolstrandsviken i Vänern.

Med *divergeringsdammen* avses den damm som uppförts i nedre delen av Gullspångsälven vid inloppet till sidokanalen för att säkerställa att viss del av älvens vatten leds till Gullspångsälven.

Med *Åråsforsarna* avses Lilla och Stora Åråsforsarna i nedre delen av Gullspångsälven mellan divergeringsdammen och älvens utlopp vid Årås.

Med *korttidsreglering* avses dygns- och veckoreglering, varigenom tappningen genom Gullspångs kraftverk kan omfördelas under dygnet respektive under veckan.

Föreslagna åtgärder

Biotopåtgärder i Åråsforsarna

Kvarvarande lek- och uppväxtområden för Gullspångslaxen och Gullspångsöringen finns idag inom Gullspångsälvens nedre delar. Merparten av dessa områden finns i Lilla respektive Stora Åråsforsen. Med en minimitappning i den torrlagda åfåran vid Gullspångs kraftverk kommer ett tidigare reproduktionsområde för laxfisk till viss del att kunna återskapas.

Byggnationen av Gullspångs kraftverk i början av 1900-talet medförde väsentligt förändrade förhållanden i Gullspångsälven. Historiskt har älvens ursprungliga karaktär också successivt förändrats genom olika rensningar och grävningar,

anläggandet av stenarmar mm. De båda Åråsforsarna har påverkats genom olika ingrepp och laxfiskens lek- och uppväxtnöjligheter har därigenom förändrats. För att förbättra och återställa älvens funktion och karaktär som reproduktionsområde för laxfisken har under senare år vissa biotopförbättrande åtgärder genomförts, bl a i Lilla Åråsforsen. (Se Vattendomstolens dom 1993-11-10, mål A 86/1965:6.) I det pågående arbetet med att bevara laxfiskstammarna har det, i samband med en planerad ökad minimitappning, setts som viktigt att ytterligare kunna förbättra lek- och uppväxtområdena i älven genom kompletterande biotopåtgärder i Lilla respektive Stora Åråsforsen. Vissa biotopåtgärder bör även komma till utförande för att gynna laxfiskproduktionen i åfåran invid kraftverket.

Berörda vattenområden

De vattenområden som kommer att beröras av de planerade biotopåtgärderna är i första hand Lilla Åråsforsen respektive Stora Åråsforsen i nedre delen av Gullspångsälven. Vissa biotopjusteringar ses också som angelägna att kunna utföra i den tidigare torrlagda åfåran vid Gullspångs kraftverk. Se bilagorna 1 och 2 till aktbil. 22.

Kort beskrivning av planerade åtgärder

I Åråsforsarna, liksom i åfåran vid Gullspångs kraftverk, kommer planerade biotopåtgärder att innefatta viss omflyttning av befintligt sten- och blockmaterial.

Dessutom planeras utläggning av naturligt grus-, sten- och blockmaterial. Detta material avses, på liknande sätt som vid tidigare utförda arbeten, tillföras älven från täkt i närheten av Gullspång. Materialet skall likna det naturmaterial som finns i älven.

Nedan ges en kort beskrivning av planerade biotoparbeten. En mer detaljerad planering kommer att ske inför arbetenas utförande.

Lilla Åråsforsen

Inom Lilla Åråsforsen planeras biotopåtgärder, i första hand i form av kompletterande utläggning av block-, sten- och grusmaterial. Genom utläggningen

av sten och block kommer lämpliga uppväxtplatser för laxfiskungarna att öka. Grusutläggning på vissa ytor medför att fler lekplatser skapas inom forsområdet. Tillsammans med en ökad minimivattenföring kommer angivna biotopjusteringar att förbättra produktionsförhållandena för laxfisk.

Stora Åråsforsen.

Även inom Stora Åråsforsen planeras biotopåtgärder i form av kompletterande utläggning av block-, sten- och grusmaterial. På några platser kommer befintligt sten- och blockmaterial att flyttas för att skapa varierade strömpartier.

Genom utläggning av naturligt sten- och grusmaterial skapas s.k. lekbankar. Materialet läggs i ett ca 30 - 50 cm tjockt lager på vissa utvalda platser. En rad av block och sten arrangeras omedelbart nedströms lekbanken för att stabilisera gruset och minska erosionen.

Öppning av delvis igenlagda sidofårar:

I Stora Åråsforsen nedre del finns två mindre sidofårar som mynnar ut i Vätern i anslutning till småbåtshamnen "Pipan". Den ena sidofåran är för närvarande torrlagd vid minimitappning i älven. Den andra är delvis avspärrad genom de fördämningar som anlades när "laxstationen" uppfördes i början av 1990-talet. En öppning av de gamla sidofårorna skulle innebära att laxfisk kan vandra upp mot älven även denna väg. Dessutom kan potentiella uppväxtområden för laxfiskungar och annan fisk återskapas.

Det berörda vattenområdet inom Stora Åråsforsen framgår av karta i bilaga 1 samt karta och flygfoto i bilaga 2 till aktbil. 22 och läget för den avspärrade åfåran framgår av ortofotot på aktbil. 43.

Åfåran

I åfåran (f.d. torrlagda älvfåran vid kraftverket) planeras mindre omflyttning av befintligt sten och blockmaterial för att förbättra området som laxfiskbiotop. Dessutom planeras viss kompletterande utläggning av grusmaterial för att skapa ytterligare s.k. lekbankar.

Omfattning av biotopåtgärder samt skyddsåtgärder

Detaljutförning av åtgärderna har ännu ej fastställts. En detaljplan för åtgärderna kommer att upprättas inför planerad upphandling av åtgärderna. Merparten av åtgärderna i Åråsforsarna och i åfåran avses att utföras maskinellt.

För att minimera risken för skadlig miljöpåverkan kommer bl. a. nedanstående försiktighetsåtgärder att vidtas:

- Vid upphandling av entreprenör tas särskild hänsyn till entreprenörens maskinutrustning och möjligheter att utföra planerat arbete i vatten på lämpligt sätt.
- Kontroll av arbetsmaskiner under arbetets utförande för att minska risken för skadliga utsläpp.
- Fiskeribiologisk sakkunnig kommer, såsom vid tidigare utförda biotopåtgärder, att medverka både vid planering och arbetenas utförande.

Nyttan av åtgärderna

Gullspångsälven nedströms kraftverket innehåller de enda kvarvarande naturliga reproduktionsområdena för Gullspångslaxen och Gullspångsöringen. De båda stammarna är unika och har ett mycket högt värde ur både bevarande- och naturvårdssynpunkt. Gullspångslaxen är en av de få kvarvarande sötvattenlevande laxstammar i världen och den enda av tre sötvattenlevande laxstammarna inom EU som idag kan betecknas som ett vilt ursprungligt bestånd. Några utsättningar, som har påverkat stammens genetiska egenskaper, har inte skett.

De vilda bestånden av Gullspångslax respektive Gullspångsöring är idag skyddade genom olika fiskerestriktioner. Vuxna individer, med härstamning från älven, vandrar årligen upp och leker i Åråsforsarna. Den naturliga reproduktionen nedströms kraftverket är dock svag och om bestånden decimeras riskerar de att på sikt försvinna från sin naturliga miljö.

För att kunna bevara den vilda Gullspångslaxen och Gullspångsöringen för framtiden är det idag av största vikt att den naturliga rekryteringen av laxfisk i älven

kan öka. Detta bedöms vara möjligt genom att förbättra flödessituationen i älven (öka minimitappningen samt minska korttidsregleringen), förbättra laxfiskens reproduktionsområden i Åråsforsarna genom biotopåtgärder, samt återställa vandrings- och reproduktionsmöjligheter i den så kallade åfåran intill kraftverket.

Vid nu rådande förhållanden i älven har den naturliga produktionen av utvandrande smolt senaste 5-årsperioden beräknats uppgå till sammanlagt ca 300 - 800 smolt per år. Genom att återskapa goda lek- och uppväxtmöjligheter för laxfisk i den ca 350 m långa åfåran intill kraftverket ökas produktionsområdena för laxfisken i älven på ett mycket betydelsefullt sätt. Vuxna lekvandrande laxfiskar kommer att kunna vandra upp i åfåran genom den nu anlagda laxtrappan och leka på iordningställda grusbottnar. Med angiven minimivattenföring i åfåran, bedöms den naturliga smoltproduktionen här på sikt kunna uppgå till ca 650 - 850 smolt per år. Med angiven förändrad tappningsregim från kraftverket, och förändrad flödesfördelning vid divergeringsdammen, kommer lek- och uppväxtförhållandena för laxfisken i Åråsforsarna att förbättras. Även angivna biotopåtgärder kommer att medföra att Åråsforsarnas kvalitet som reproduktionsområde förbättras. Överlevnadsmöjligheterna för lax- och öringyngel bedöms därigenom att öka och på sikt bedöms laxfiskproduktionen i Åråsforsarna kunna uppgå till 1750 - 2250 utvandrande smolt per år.

Sammantaget bedöms enligt ovanstående beskrivning den naturliga produktionen i älven, efter angivna åtgärder, att kunna öka till ca 2400 - 3100 smolt per år. De i ansökan yrkade åtgärderna ses idag som helt nödvändiga för att kunna säkerställa den naturliga fortlevnaden av de båda laxfiskbestånden. Samtidigt kan en gynnsam bevarandestatus för laxfisken uppnås inom aktuellt Natura-2000 område.

Genom de planerade insatserna kommer även andra naturvärden i Gullspångsälven att gynnas. I och med att den före detta torrfåran iordningsställs förväntas fågelarter som kungsfiskare, forsärla och strömstare gynnas. Såväl arealen för födosöksområden som antalet lämpliga häckningsbiotoper för dessa arter kommer att öka.

Genom att hela området är ett Natura-2000 område är åtgärder som gynnar de arter och naturtyper som omfattas av art- och habitatdirektiven särskilt angelägna. Vid

sidan av laxen förekommer bl a direktivarterna stensimpa, asp och kungsfiskare. De planerade åtgärderna förväntas bidra till att en gynnsam bevarandestatus kan upprätthållas för samtliga dessa arter. Åtgärderna syftar i grunden till att förbättra det habitat, "naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ", som utgör kärnan i de två Natura-2000 områdena.

Bottenfaunan i Åråsforsarna har undersökts årligen sedan 1989. Bottenfaunan är opåverkad av såväl försurning som organiska ämnen. Den påverkan på artsammansättning och täthet som noterats kan tolkas som en effekt av korttidsregleringen. De planerade förändringen i regleringen kan därigenom förväntas bidra till en rikare och mer opåverkad bottenfauna.

De planerade insatserna föregår en reservatsbildning som omfattar hela Gullspångsälven inklusive den f.d. torråfåran. De utgör därför också en förutsättning för att området skall få ett långsiktigt skydd och en långsiktig förvaltning.

Laxtrappa

Under 2004 färdigställdes genom Gullspångs kommuns försorg och statens bekostnad en laxtrappa i åfåran i huvudsaklig överensstämmelse med aktbil. 14 och 15. Trappan består av 12 kamrar och 13 steg. Stegen är av betong med en stenklädsel ovanpå. Trappan är anpassad så att den skall fungera i såväl drift som icke drift. Kamrarna är 1 – 1,2 m djupa. Tillståndshavaren skall underhålla och för framtiden vidmakthålla laxtrappan.

Ökad minimitappning

I dammen befintliga luckor skall anpassas så att de i åfåran nedströms dammen ger en vattenföring om 3 m³/s vid vattennivån + 68,50 m i Skagern. Detta innebär att vattenföringen blir något högre vid vattennivåer överstigande nyss angiven nivå och något lägre vid vattennivåer understigande nyss angiven nivå. Vid vattennivån + 69,39 m i Skagern uppgår vattenföringen till 3,56 m³/s, vid nivån + 69,00 m uppgår vattenföringen till 3,33 m³/s och vid nivån 68,00 m uppgår vattenföringen till 2,65 m³/s. Vid nivån + 67,00 m uppgår vattenföringen till 1,72 m³/s.

Under större delen av tiden varierar vattennivån vid luckintaget mellan + 68 m och + 69 m vilket innebär att vattenföringen, vid ett bifall till ansökan, kommer att variera mellan 2,65 och 3,33 m³/s.

Laxtrappan och tappningen om 3 m³/s medför att Gullspånglaxen och Gullspångsöringen kan reproducera sig i den tidigare torrlagda åfåran.

Under p. 2 i tappningsföreskrifterna på s. 2 i dom 1993-11-10, bilaga 2, föreskrivs att "Vattenframrinningen i Gullspångsälven i höjd med sidokanalen skall aldrig understiga 6 m³/s". Meningen skall ändras enligt följande: "Vattenframrinningen i Gullspångsälven i höjd med sidokanalen skall inte understiga 9 m³/s vid vattennivån + 68,50 m i Skagern."

Efter Fiskeriverkets bestämmande skall minimitappningen öka i åfåran med 2 m³/s under totalt 20 dygn under perioden 1.9 - 30.11. Syftet är att förbättra möjligheterna för den uppvandrande fisken att vandra upp genom laxtrappan.

Korttidsreglering

På s. 2 p. 4 i nyss angiven dom stadgas "I övrigt får tappningen fritt varieras genom kraftverket". Föreskriften skall kompletteras enligt följande "I övrigt får tappningen fritt varieras genom kraftverket, dock får korttidsreglering inte bedrivas under perioden 20.4 - 19.8, då tappningsändringar endast får ske en gång i veckan under normala tillrinningsförhållanden".

Ombyggnad av divergeringsdamm

I syfte att avleda den ökade minimivattentappningen till Åråsforsarna och samtidigt begränsa höjda vattenstånd uppströms divergeringsdammen och därigenom undvika markskador uppströms dammen, skall denna förlängas och höjas.

Divergeringsdammen har idag en hydraulisk längd av 160 m och höjden +46,20 m. Bilaga 4:1 till ansökan visar nuvarande förhållanden.

Efter ombyggnaden blir den hydrauliska längden 260 m. Den ökade hydrauliska längden uppnås genom att bygga till fyra stycken V formade vinkelben med spetsen på nedströmssidan. Befintligt dammkrön höjs även 8 cm från dagens nivå +46,20 m till +46,28 m, vilket också skall vara höjden på den kompletterade dammförlängningen. Av bilaga 4:3 och 4:4 (ritning K1 och K2) till aktbil. 9 framgår hur ombyggnaden av divergeringsdammen skall ske.

I befintlig damm sänks tröskelnivån, mellan vinkelbenens anslutning, ca 90 cm för att kunna avbörda den ökade hydrauliska kapaciteten vid berörda dammdelar. Direkt nedströms de nya dammkonstruktionerna anläggs kompletterande erosionsskydd av sten och block i lutning ca 1:2 (se bilaga 4:4 ritning K2).

I befintlig damm anordnas också två möjligheter att släppa lockvatten och säkerställa visst flöde i kanalen. Detta flöde blir ca 2 x 75 l/s och åstadkoms genom att två stycken öppningar med längden ca 1,5 m och djupet 8 cm i krönet anordnas vid vardera anslutningen mot land (se bilaga 4:3 ritning K1). Konstruktionerna ska vid behov och temporärt kunna öppnas för att skapa en gynnsam lockvattenfunktion för uppvandrande fisk.

Motiv för åtgärder

Gullspångsälven är ett Natura 2000-område vilket innebär att gynnsam bevarandestatus ska uppnås för angivna naturtyper och arter. De föreslagna åtgärderna avser specifikt att förbättra bevarandestatusen för laxen och öka utbredningen av naturtypen "naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ".

Strömlevande fiskarter är beroende av en varierad miljö för god tillväxt och fortlevnad. Viktiga faktorer i detta sammanhang är bl.a. skiftande vattendjup, varierad strömhastighet samt växtlighet i och i närheten av vattendraget.

Bottensubstratets karaktär är i sammanhanget av mycket stor betydelse. Områden med stenar och block skapar en mångformig biotop med både läområden med lägre strömhastighet, samt mer snabbt strömmande områden. Biotoper av sådan karaktär är särskilt gynnsamma för revirhävdande fisk som lax och öring.

Sten och block som vid tidigare rensningar flyttats i älven kommer att återföras varvid bottenstrukturen blir mer varierad. Vattenströmningen blir därigenom också mera turbulent. Utläggning av block och sten skapar ståndplatser för såväl mindre som större fisk.

Erfarenheter av restaureringsåtgärder i Gullspångsälven och andra vattendrag visar på en relativt snabbt återkolonisation av både bottenfauna och fisk på de områden som omfattas av åtgärderna. Åtgärderna i Gullspångsälven bör, med hänsyn till befintliga laxfiskbestånd, utföras under hösten, före laxfiskens lekperiod.

I Åråsforsarna skall biotopåtgärder i form av stenutläggning m.m. utföras så att höjningen av vattennivån vid divergeringsdammen inte överstiger 8 cm vid en minimitappning om 9 m³/s. Sten, grus och blockmaterial skall läggas ut för att tillskapa en så varierad forsmiljö som möjligt, lämpad för laxfiskproduktion. Syftet med biotopåtgärderna är att förbättra reproduktionsmöjligheterna för den laxartade fisken.

Skapandet av en mera varierad strömbiotop gynnar på sikt inte bara fiskfaunan utan skapar också livsbetingelser för en tillväxt i bottenfaunan, både vad gäller antalet arter och i form av ökad biomassa. Förbättrade livsbetingelser för bottenfaunan medför i sin tur ökad födotillgång för bl a lax- och öringpopulationen. Även t ex vissa fågelarter som är knutna till strömmande vatten (exempelvis försärla, kungsfiskare och strömstare) gynnas av planerade åtgärder.

Skador och kostnader

1. Enligt 39 § 1 st. p 2 i miljöbalkens promulgationslag jämförd med 31 kap. 22 § 1 st. 2 p MB, är en tillståndshavare, när omprövning sker till förmån för det allmänna fiskeintresset, skyldig att utan ersättning tåla en skada motsvarande upp till 5 % av det produktionsvärde eller det värde av vattenmängd, fallhöjd eller magasinvolym som avses i 31 kap. 22 § andra stycket MB. Produktionsförlusten till följd av den ökade tappningen om 3 m³/s, uppgår till 5 % av produktionsvärdet.

Staten skall bekosta ombyggnaden av divergeringsdammen samt bekosta biotopåtgärderna i Åråsforsarna. Därtill kommer kostnaden för framtida underhåll

och förnyelse av laxtrappan och den ombyggda divergeringsdammen, kostnader som tillståndshavaren skall stå för.

2. Beträffande eventuella skador för fastighetsägare runt sjön Skagern och utefter åfåran (älvsträckan mellan dammen och kraftverkets utlopp) kan konstateras att tillståndshavaren redan idag har rätt att, inom ramen för gällande vattenushållningsbestämmelser, både avstå från tillståndsgiven korttidsreglering och frivilligt släppa de av kollegiet i denna ansökan yrkade tappningarna utan att fastighetsägarna har någon möjlighet att påverka tappningarna eller att få skadeersättning. Det saknar betydelse om tillståndshavaren frivilligt genomför yrkade tappningar och avstår från korttidsregleringarna eller om tillståndshavaren i en dom åläggs att genomföra dessa förändringar. Ett bifall till denna ansökan kan således redan av denna anledning inte medföra någon skada för fastighetsägare runt sjön eller utefter åfåran.

3. Vad gäller själva Gullspångsälven, d.v.s. älvsträckan mellan kraftstationsavloppets mynning i älven och älvens mynning i Vänern vid Årås, har SMHI i utredningen "Framtida vattenståndsvariationer i Gullspångsälvens mynningsområde", bilaga 5 till ansökan, beräknat förändringarna av vattenstånden till följd av yrkade omprövningsåtgärder. Jordbruksverket har, genom Stig Svenmar, i bilaga 6 till ansökan, ytterligare analyserat SMHI:s beräkningar. SMHI har beräknat att vattenståndet vid divergeringsdammen vid en minimitappning om 9 m³/s, kommer att höjas med 8 cm i förhållande till dagens vattenstånd vid en minimitappning om 6 m³/s. Med samma beräkningssätt höjs vattenståndet vid "forsnacken" under dessa förutsättningar med 10 cm. Jordbruksverket har på sidan 3 (se tabell) beräknat de blivande vattenstånden vid divergeringsdammen vid vattenföringar mellan 9 och 230 m³/s och kommit fram till att ökningen blir som störst vid minimitappningen 9 m³/s. Vid en vattenföring omkring 100 m³/s blir vattenstånden före och efter åtgärderna i stort sett lika. Vid flöden högre än 100 m³/s sjunker vattenståndet i förhållande till nuläget. Sänkningen blir exempelvis 12 cm vid en vattenföring om 220 m³/s. Detta beror i huvudsak på att divergeringsdammen har förlängts.

Det må nämnas att det i dagsläget bedrivs korttidsreglering året runt. Jordbruksverket konstaterar på s. 3 att under perioden 20.4 till 19.8, då korttidsreglering i framtiden inte får ske, kommer högvattentopparna på nivå + 46,95 m att utebli, liksom lågvattenstånden på nivå + 46,20 m. I stället erhålles ett relativt jämt vattenstånd under dygnet som, beroende på tillrinningen, beräknas ligga på nivå + 46,45 m till + 46,55 m för tillrinningar inom intervallet 50 - 80 m³/s. Under perioden 20.8 till 19.4 tillämpas korttidsreglering, vilket innebär att högvattenstånden under vardagsdygnet kommer att sjunka med ca 12 cm till nivå + 46,82 m och att lågvattenstånden kommer att öka med ca 8 cm till nivå + 46,28 m.

4. Beträffande eventuella skador nedströms divergeringsdammen kan konstateras att dammförändringarna i kombination med planerade biotopåtgärder i Åråsforsarna, medför ändrade vattenflöden och vattenstånd nedströms divergeringsdammen. Förändrade flöden och vattenstånd i förhållande till nuläget bör analyseras separat för perioderna 20.4 till 19.8 (A) och 20.8 till 19.4 (B).

A. Under sommarperioden sker ingen korttidsreglering utan tappningen kommer i princip att justeras veckovis. Primärt innebär detta att vattenståndet blir tämligen jämnt både i sidokanalen och i Kolstrandsviken och att flödet genom kanalen i princip kommer att styras av den nyttiga tillrinningen till Skagern, varvid ca 2/3 av flödet kommer att gå genom Åråsforsarna. Den stora skillnaden mellan dagens förhållande och det framtida är att torrläggningen av sidokanalen minskar liksom flödestopparna under framförallt dagtid vardagar då kraftverket körs för maximal produktion. Dygnsvariationerna av Kolstrandsvikens vattenstånd kommer också att upphöra eftersom korttidsregleringen upphör. Dessa förändringar under en betydande del av vegetationsperioden bedöms rent allmänt innebära en inte obetydlig förbättring för i första hand de boende kring Kolstrandsviken.

Vattenståndsvariationerna i Pankådran, (se bilaga 2 till bilaga 5 i ansökan) som nu förorsakas av korttidsregleringen, kommer i princip att försvinna.

Vattenståndet i Tosundet (se bilaga 3 till bilaga 5 i ansökan) påverkas inte av korttidsregleringen av Gullspångsälven.

B. Under denna period kommer en korttidsreglering att ske som innebär 0-tappning i sidokanalen under perioder med kommande minimitappning om $9 \text{ m}^3/\text{s}$ nedströms kraftverket, dvs. samma situation som vid nuvarande minimitappning på $6 \text{ m}^3/\text{s}$. Vid flöden uppströms divergeringsdammen på upp till ca $100 \text{ m}^3/\text{s}$ kommer flödet genom sidokanalen att minska något på grund av de planerade biotopåtgärderna vid Åråsforsarna och byggnadsåtgärderna vid divergeringsdammen. Vid flöden över $100 \text{ m}^3/\text{s}$ uppströms divergeringsdammen kommer flödet genom sidokanalen att öka. Vid ett totalt maxflöde i regleringscykeln om ca $220 \text{ m}^3/\text{s}$ kommer ca $154 \text{ m}^3/\text{s}$ att passera genom sidokanalen istället för som för närvarande ca $136 \text{ m}^3/\text{s}$. Denna flödesökning ger upphov till en viss höjning av vattenståndet i sidokanalen (en ökning av nuvarande vattenståndsamplitud från ca 0,8 m till ca 0,9 m), se bilaga 6:1 figur 2 i SMHI:s utredning bilaga 5 till ansökan.

De ökade flödena genom sidokanalen vid en korttidsreglering kommer även att ge upphov till något högre vattenståndsamplitud i Kolstrandsviken (se bilaga 6:2 figur 3 i SMHI:s utredning) under dygn när både minimitappning och maximal "regleringstappning" tillämpas. Under dessa förhållanden beräknas vattenståndsamplituderna i Kolstrandsviken att öka från ca 0,25 m till knappt 0,3 m. Dessa beräkningar bygger på att vattenståndet i Väneren ligger vid högsta dämningens gränser. Vid lägre vattenstånd i Väneren kan man förvänta sig att vattenståndsvariationerna under dygn med utpräglad korttidsreglering blir högre, och att även de ökade flödena ger upphov till större variationer.

Sammanfattningsvis bedöms den uteblivna korttidsregleringen under perioden 20.4 till 19.8 väl kompensera de eventuella olägenheter som kan uppstå i sidokanalen och Kolstrandsviken under övrig tid på året på grund av något större vattenståndsamplituder förorsakade av nu gällande korttidsreglering i kombination med ökade flöden i sidokanalen vid högvattenflöden (mer än $100 \text{ m}^3/\text{s}$).

En beräkning av eventuell påverkan av vattenstånden i Pankådran och Tosundet, pekar på att ett bifall till omprövningsansökan knappast medför iakttagbara förändringar i praktiken. Även om dessa beräkningar är gjorda när vattenståndet i Vänern ligger vid högsta dämningssgräns, bedöms påverkan även vid lägre vattenstånd i Vänern bli marginell.

Miljökonsekvensbeskrivning

Enligt 6 kap. 1 och 2 § MB erfordras ingen miljökonsekvensbeskrivning vid en ansökan om omprövning enligt 24 kap. MB.

Uppgifter om hur de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. skall iakttas (22 kap. 1 § 1 st. 4 p MB)

Enligt 2 kap. 1 § MB skall alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd vara skyldig att visa att de förpliktelser som följer av kapitel 2 iakttas. Ett bifall till en omprövningsansökan innebär att tillståndshavaren blir skyldig att följa nya villkor och det är alltså tillståndshavaren som kommer att bedriva verksamheten och inte kollegiet. De nu ansökta förändringarna innebär inte några svårigheter att uppfylla hänsynsreglerna. Kollegiet anser därför att några uppgifter av rubricerade slag inte behöver lämnas i denna omprövningsansökan.

Förslag till övervakning och kontroll av verksamheten (22 kap. 1 § 1 st. 5 p MB)

Enligt kollegiets uppfattning behövs ingen övervakning och kontroll av verksamheten för det fall denna ansökan vinner bifall.

Planförhållanden

Gullspångsälvens stora betydelse för Gullspångslaxen och Gullspångsöringen har medfört att älven förklarats som ett Natura-2000-område. Denna omprövningsansökan har till syfte att åstadkomma en gynnsam bevarandestatus för Gullspångslaxen och de övriga arter och naturtyper som pekas ut i de två Natura-2000-områden som ansökan berör, nämligen SEO 540213; SEO 540288.

Tillåtlighet

Mot bakgrund av vad ovan anförts om nytta, skada och kostnader anser kollegiet att denna ansökan är tillåtlig enligt den tillåtlighetsregel som gäller i omprövningsmål, nämligen regeln i 24 kap. 5 § fjärde stycket MB.

Sakägare

Samtliga till och ombyggnadsarbeten på divergeringsdammen kommer att ske på fastigheten Årås 1:16. Fastigheten Åråstorp 1:8 kan komma att beröras av upplag och transporter i samband med ombyggnaden av dammen. Biotopåtgärderna i Åråsforsarna kommer att ske inom vattenområden tillhörig fastigheterna Lilla Årås 2:2 och Årås 1:4 som ägs av tillståndshavaren. Fastigheten Årås 1:11 som omfattar den norra stranden vid stora Åråsforsarna kan komma att beröras av återställningsarbetena i Åråsforsarna. Fastigheternas belägenhet framgår av bil 4:3 till ansökan och aktbil. 7.

Med hänsyn till vad som anförts under rubriken "Skador och kostnader", kommer ett bifall till denna ansökan inte föranleda skada på mark eller vatten som tillhör annans fastighet eller på byggnader eller anläggningar som finns på fastighet och inte heller på fastighets användningssätt, se 9 kap. 2 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Tillståndshavaren Fortum Generation AB har biträtt ansökan.

MOTSTÅENDE INTRESSEN

Naturvårdsverket har avstått från att yttra sig.

Fiskeriverket har bl. a. anført: De båda laxfiskbestånden, Gullspångslax och Gullspångsöring, har ur allmän fiskesynpunkt ett mycket högt värde. Fiskeriverket ser det som ytterst angeläget att beståndens fortlevnad i älven och i Väneren kan säkerställas. Återskapande av goda reproduktionsförhållanden för laxen och öringen i älven, har i detta sammanhang en avgörande betydelse.

Fiskeriverket bedömer att genomförande av de i ansökan angivna åtgärderna kommer att innebära att reproduktionsförhållandena för laxfisken i älven förbättras väsentligt. Möjligheterna att säkerställa livskraftiga och naturliga bestånd av Gullspångslax respektive Gullspångsöring förbättras därigenom på ett avgörande sätt. Även den naturliga förekomsten av andra fiskarter i älven kommer att gynnas

av ansökta åtgärder. Nyttan med föreslagna åtgärder för laxfisken och övriga fiskbestånd beskrivs ytterligare i bilagd komplettering.

I ansökan anges bl a att tillståndshavaren, vid vattennivån +68,50 m i Skagern, skall släppa 3 m³/s i åfåran vid Gullspångs kraftverk. Tillståndshavaren skall också i åfåran vidmakthålla och underhålla den av Gullspångs kommun anlagda laxtrappan. Genom möjliggörande av laxfiskvandring i den anlagda laxtrappan, samt framsläppande av ett kontinuerligt vattenflöde i den aktuella åfåran, bedömer Fiskeriverket att ett för laxfisken mycket betydelsefullt lek- och uppväxtområde kan återskapas. Den ökade minimitappning om 2 m³/s, som efter Fiskeriverkets bestämmande skall släppas i åfåran under totalt 20 dygn under perioden 1.9 – 30.11, bedöms bl a förbättra laxfiskens möjligheter att naturligt hitta och vandra upp i åfåran. Utifrån praktiska erfarenheter under hösten 2004, samt diskussioner med tillståndshavaren (Fortum Generation AB), föreslår Fiskeriverket att villkoren för tillståndshavaren, enligt punkt E, formuleras enligt följande : ”att, efter Fiskeriverkets bestämmande, öka minimitappningen i åfåran med 2 m³/s under totalt upp till 20 dygn (eller sammanlagt upp till 480 timmar) under perioden 1.8 – 30.11.”

Nuvarande drift vid Gullspångs kraftverk innebär att vattenflödet och vattennivån i Gullspångsälven under året varierar på ett för fisken onaturligt sätt. Särskilt negativt för de uppväxande laxfiskungarna bedöms vara när stora och frekventa flödesvariationer uppkommer under tiden för de tidiga ungstadierna hos laxfisken, dvs normalt från slutet av april till mitten på augusti. Genom ombyggnad av divergeringsdammen, samt ökad minimivattenföring, bedöms vattenflödet bli mindre varierande inom laxfiskens lek- och uppväxtområden i Åråsforsarna. Med de yrkade nya tappningsföreskrifterna, där det anges att korttidsreglering vid kraftverket ej skall bedrivas under perioden 20.4 – 19.8, kommer de onaturliga och stora flödesvariationerna i älven minska under en för laxfiskungarna känslig period. Fiskeriverket bedömer att de förändrade villkoren till reglering kommer att medföra en vattenregim som blir mer gynnsam för laxfisken. Förbättrad överlevnad och produktionen av laxfiskungar i älven till följd av minskade flödesvariationer, kommer att öka möjligheten till säkerställande av populationerna. En dokumentation av kraftverksdrift och flödesförhållanden i älven bör årsvis sammanställas av tillståndsinnehavaren och finnas tillgänglig för tillsynsmyndigheten (länsstyrelsen), Fiskeriverket mfl.

De båda Åråsforsarna (Stora och Lilla Åråsforsen) har efter kraftverks-ombyggnaden i början av 1970-talet utgjort de viktigaste kvarvarande lek- och uppväxtområdena för laxfisk. Genom tidigare rensningar, byggnationer mm i forsområdena har dock områdenas kvalitet som reproduktionsområden påverkats. Vissa biotopförbättrande åtgärder genomfördes 1989-92 i Lilla Åråsforsen, i enlighet med träffat avtal. Bland annat återställdes då till viss del den blockrika miljö som tidigare funnits här. Bortrensade lekbottnar för laxfisken återställdes genom grusutläggning. För att ytterligare förbättra områdenas kvalitet som reproduktionsområden avses att, som framgår av ansökan, utföras kompletterande biotopfåtgärder i forsområdena. Fiskeriverket ser det som angeläget att planerade biotopförbättrande åtgärder kan genomföras. Verket vill dock betona betydelsen av att åtgärderna utformas så att produktionen av laxfiskungar gynnas. Genomförandet

bör ske i etapper, på sådant sätt att befintligt lax- och öringbestånd inte skadas. Omfattande grumlingar bör om möjligt undvikas.

Sammantaget bedömer Fiskeriverket ansökta åtgärder som positiva ur allmän fiskesynpunkt och ser dem som mycket viktiga som del i det pågående arbetet med att bevara de naturliga bestånden av Gullspångslax och Gullspångsöring i älven. Fiskeriverket har därigenom inga erinringar mot föreliggande omprövningsansökan.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har anfört bl.a. följande.

LÄNSSTYRELSENS STÄLLNINGSTAGANDE

Länsstyrelsen ser mycket positivt på de insatser som planeras för att öka möjligheterna för lax och öring att reproducera sig och växa till i Gullspångsälven och tillstyrker Kammarkollegiets yrkanden. Nyttan av projektet framgår av aktbilaga 8 i ansökan.

SKÄLEN TILL LÄNSSTYRELSENS STÄLLNINGSTAGANDE

De föreslagna åtgärderna är enligt Länsstyrelsens mening nödvändiga för att åstadkomma en gynnsam bevarandestatus i de två Natura 2000 områden som är berörda av insatserna och helt i enlighet med de förslag till bevarandeplaner som Länsstyrelsen arbetat fram i samråd med berörda. När det gäller den f.d. torrfåran innebär den föreslagna ökade minimitappningen genom fåran att en naturtyp som omfattas av habitatdirektivet kan återställas och att en gynnsam bevarandestatus för Gullspångslaxen kan upprättas. Åtgärden är helt nödvändig för att detta Natura 2000-område skall kunna godkännas av EU-kommissionen. När det gäller det andra området är avskaffandet av korttidsregleringen den viktigaste åtgärden i arbetet med att åstadkomma en gynnsam bevarandestatus.

YTTRANDE

Allmänna planeringssynpunkter

Planerade åtgärder strider enligt länsstyrelsens bedömning inte mot kommunens översiktsplan.

Ur kulturmiljösynpunkt finns inget att erinra förutsatt att inga fornminnen annat än tidigare kända och dokumenterade berörs av företaget.

Planerade arbeten i St. Åråsforsens nedre del berör en fornlämning. Det är lämningar av en medeltida borg kallad Amneholm. Åtgärder får inte utföras så att fornlämningen skadas. Vid öppning av delvis igenlagda åfåror får inte material placeras eller körning ske med arbetsfordon på Amneholmen. Körning på landsidan i anslutning till älvfåran får ske efter samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Planenlighet

Kommunen har beslutat om en ny detaljplan den 16 juni 2004, Lökstad 1:2, Älvfåran, Gullspångs tätort för att göra det möjligt att bygga laxtrappan. I övrigt berörs inga detaljplaner.

Länsstyrelsen i Värmlands län tillstyrker ansökan och anger bl. a.:
Gullspångslaxen och –öringen har sedan länge varit hänvisade till de korta regleringspåverkade Åråsforsarna närmast Vätern. Åtgärderna som bl. a. syftar till att skapa större ytor för reproduktion och begränsa korttidsregleringens effekter innebär sannolikt att den svaga populationen förstärks. Det är positivt att bakomliggande överenskommelser och avtal nu avses fastställas hos miljödomstolen. Det är viktigt med fortsatta övervaknings- och uppföljningsprogram för att vid behov kunna justera eller vidta nya åtgärder.

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker ansökan och bedömer att omprövningen inte innebär att allmänna intressen skadas i Skagern.

SMHI har anfört bl.a. följande.

Skagerns reglering

Med anledning av Kammarkollegiets ansökan om omprövning av Gullspångs kraftverk och Skagerns reglering har SMHI givits tillfälle att avge yttrande. Härmed får SMHI lämna följande synpunkter.

SMHI har inga invändningar i sak beträffande de här föreslagna åtgärderna. En fråga som inställer sig är emellertid om den utökade minimitappningen medför en högre tappning totalt från Skagern och hur det i så fall påverkar vattenståndet där. SMHI har inte gjort någon djupare analys av frågan men en översiktlig kalkyl ger vid handen att 3 m³/s under 5 dagar ger 1 cm lägre vattenstånd i Skagern. Det kan tyckas obetydligt, men om vattenståndet redan är lågt och tappningen pågår en längre tid kan det få betydelse.

En annan fråga som måste tydliggöras är hur stor minimivattenföringen ska vara vid andra vattenstånd i Skagern än +68.50 m, så att inga tolkningssvårigheter uppstår. Det framställda yrkandet anger ju bara tappningen vid vattenståndet +68.50 m.

SMHI anser också att kompletterande kontrollbestämmelser bör fastställas så att även de nya bestämmelser som kan komma att beslutas kan kontrolleras, liksom SMHI hittills granskat nuvarande bestämmelsers efterlevnad. I övrigt har SMHI inga synpunkter på denna ansökan.

Kristinehamns kommun tillstyrker Kammarkollegiets ansökan om omprövning.

Fortum Generation AB (Fortum) har anfört bl.a. följande med anledning av vad Kammarkollegiet angett i ansökan och kompletterande uppgifter samt vad Fiskeriverket respektive SMHI anfört i sina respektive yttranden och vad som framkommit vid miljödomstolens undersökning 2004-12-20.

Fiskeriverkets justeringar och tilläggsyrkanden

Det finns ingen erinran mot den precisering av åtgärderna i Åråsforsarna som gjorts i aktbil. 10.

Inte heller finns det någon erinran mot ändrad formulering av punkt E i Kammarkollegiets ansökan, redovisad i aktbil. 20, och mot preciseringen av

punkten F i ansökan, som gjordes vid miljödomstolens undersökning 2004-12-20 och som antecknats på sid. 3 ö i protokollet.

Fortum kan däremot inte godta kravet på årlig rapporteringsskyldighet till Fiskeriverket och länsstyrelsen m.fl. avseende kraftverksdriften och flödesförhållanden. För kraftverksdriften och vattenhushållningen finns kontrollbestämmelser i vattendomstolens dom 1993-11-10. SMHI är förordnad som kontrollant och har utfärdat en instruktion för kontrollen, vilken bl.a. anger hur rapportering till SMHI skall ske. Det måste anses fullt tillräckligt med den rapportering som sker till SMHI. Vill Fiskeriverket och länsstyrelsen skaffa sig information kan myndigheterna vända sig till SMHI och få del av det material som SMHI förfogar över.

SMHI:s yttrande

SMHI har berört två frågor, dels i vad mån bestämmelsen om minimitappning med 3 m³/s kan påverka vattenståndet i Skagern, dels hur stor minimitappningen skall vara vid andra vattenstånd i Skagern än + 68,50 m. Fortum har följande kommentarer till dessa frågor.

Fortum förfogar över betydande regleringsmöjligheter uppströms Skagern och anser sig kunna tillse att tillrinningen till Skagern kommer att säkerställa minimitappningen. Det behöver därför inte befaras att minimitappningen kommer att påverka vattenståndet i Skagern.

Föreliggande avtal mellan Kammarkollegiet, Fiskeriverket och Fortum innehåller ifråga om minimitappningen följande.

"Fortum åtager sig att anpassa befintliga luckor i kraftverksdammen så att det i åfåran omedelbart nedströms dammen ger en vattenföring av 3 m³/s vid vattennivån + 68,50 m i Skagern samt att tillse att nämnda vattenmängd avrinner från dammen vid nämnda vattenstånd i Skagern. Vid lägre eller högre vattenstånd i Skagern får vattenmängden minska respektive öka i den grad som minskad respektive ökad avbördning genom luckan medför".

Mot SMHI:s förslag att kontrollbestämmelserna (under B i domen 1993-11-10) skall anpassas till de nya vattenhushållningsbestämmelserna har Fortum ingen erinran.

ÖVRIGT

Miljödomstolen har 2004-12-20 genomfört en undersökning enligt miljöbalken 22 kap. 13 §, se protokoll, aktbil. 11.

Miljödomstolen har avgjort målet utan huvudförhandling med stöd av 22 kap. 16 § miljöbalken.

DOMSKÄL

Tillståndshavaren för Gullspångs kraftverk, Fortum Generation AB, har medgett ansökan. Erforderlig rådighet föreligger för den ansökta omprövningen.

Omprövningen strider inte mot någon detaljplan eller mot gällande områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (1987:10).

Omprövningen, och de till denna hörande arbetena, strider inte mot några motstående intressen som skulle kunna utgöra hinder mot omprövningen. Under förutsättning att utförandet sker på det sätt som sökanden angivit eller tillståndshavaren åtagit sig samt med iakttagande av vad remissmyndigheterna anfört strider inte heller den ansökta omprövningen med tillhörande arbeten mot de tillåtlighets- och hänsynsregler som domstolen har att tillämpa. Tillstånd till ansökan skall därför lämnas.

Av ritning på s. 1161 i vattendomstolens mål nr A 86/1965 framgår inte att åfåran söder om Amneholmen lagts igen i form av en smal landförbindelse från Amneholmens södra strand i riktning sydväst på fastigheten Lilla Årås 2:2. Åfåran avses nu att öppnas. Läget för den öppning som ska göras framgår av ortofotot på aktbil. 43. Hinder mot att nu öppna åfåran föreligger ej.

Tillståndshavaren och Kammarkollegiet är överens om vilka åtgärder som ska utföras och vilka förändringar detta innebär på de i domen 1993-11-10 meddelade tappningsföreskrifterna och kontrollbestämmelserna.

Övriga villkor framgår av domslutet.

Skäl föreligger att medge yrkandet om verkställighetstillstånd.

Miljödomstolen erinrar att denna dom inte innebär att tillträde får ske till de av arbetena i älven berörda fastigheterna utan för detta krävs medgivande av respektive

fastighetsägare. Domstolen erinrar vidare om att minimitappningens storlek i åfåran nedströms regleringsdammen påverkas av huruvida kraftverket är i drift eller ej.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagande skall ges in till Vänersborgs tingsrätt, miljödomstolen, senast den 24 maj 2005 och vara ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen.

Bengt Hellström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bengt Hellström och miljørådet Staffan Ljung samt de sakkunniga ledamöterna Bo Essvik och Kerstin Berg.